

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การดำเนินการกับไม้ยางพารา ยูคาลิปตัส และปาล์มน้ำมันที่มีผู้นำมาปลูกใน
พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติโดยฝ่าฝืนกฎหมาย และพนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจรื้อถอน
ตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗^๑

กรมป่าไม้ได้มีหนังสือ ที่ ทส ๑๖๐๙.๕/๙๓๕๔ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๖๘
ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ได้มีผู้บุกรุกที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ
และนำต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมัน เข้ามาปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ
แต่จากการตรวจสอบดำเนินคดีไม่พบผู้กระทำความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ
จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ รื้อถอน
ตัดฟันต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันที่ผู้กระทำความผิดได้ลักลอบนำเข้ามาปลูก
ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยฝ่าฝืนมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔
และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เนื่องจากเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีผลกระทบ
ต่อระบบนิเวศ และเพื่อป้องกันการเข้ามากระทำความผิดโดยการเก็บเกี่ยวผลผลิตของราษฎร รวมทั้ง
เพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูป่าพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติดั้งเดิม
แต่โดยที่กรมป่าไม้ไม่ได้มีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการไม้ที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันตาม
มาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ไม่ดังกล่าวจึงถูกปล่อยทิ้งไว้ในพื้นที่ที่ตรวจยึด
ดำเนินคดีให้เปื่อยยุ่ยผุพังไป ซึ่งกรมป่าไม้ได้พิจารณาหาแนวทางการจัดการกับต้นยางพารา
ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันในเขตป่าสงวนแห่งชาติว่าจะสามารถนำมาจัดการอย่างไรเพื่อให้
เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ แต่จากการประชุมหารือเรื่องนี้ เจ้าหน้าที่กรมป่าไม้มีความเห็นแตกต่างกัน
เป็นสองฝ่าย ดังนี้

ฝ่ายที่หนึ่ง เห็นว่า เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ตรวจยึดดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดซึ่งบุกรุก
ที่ดินป่าสงวนแห่งชาติและได้นำต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมัน เข้ามาปลูกในพื้นที่ป่าสงวน
แห่งชาติ หากพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ทำการยึดหรืออายัดต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมัน
โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙ และในบันทึกการตรวจยึด จับกุม ระบุว่า
ได้ทำการตรวจยึดอายัดไม้ยืนต้นดังกล่าวไว้จำนวนกี่ต้น ขนาดเท่าใด โดยจัดทำบัญชีรายละเอียด
เกี่ยวกับต้นไม้ดังกล่าวไว้ กรณียอมถือว่าไม้ยืนต้นดังกล่าวเป็นของกลางในคดีอาญา ส่งผลให้
เมื่อสำนวนคดีอาญาขึ้นสู่พนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะมีคำขอให้ศาลสั่งริบ และศาลจะมี
คำพิพากษาหรือคำสั่งเกี่ยวกับไม้ยืนต้นดังกล่าวในพื้นที่ตรวจยึดดำเนินคดีต่อไป และเมื่อต้นยางพารา
ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันที่ผู้กระทำความผิดได้ลักลอบนำเข้ามาปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ถือเป็น
ของกลางในคดีอาญา แต่จากการตรวจสอบดำเนินคดีบุกรุกพื้นที่ปลูกต้นไม้ดังกล่าวไม่พบผู้กระทำความผิด
พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติย่อมอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓)

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ นร ๐๙๐๘/๒๐๒ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๘ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ
กฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เข้ารื้อถอนตัดฟันต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันที่ลักลอบนำมาปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติได้ และกรมป่าไม้สามารถจัดการไม้ของกลางที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้

ฝ่ายที่สอง เห็นว่า ต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตรวจยึดดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ไม่เป็นของกลางในคดีอาญา เนื่องจากไม่ยื่นต้นที่ผู้กระทำความผิดได้ลักลอบนำเข้ามาปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติดังกล่าวนั้น เป็นไม้ในป่าสงวนแห่งชาติที่เป็นส่วนควบกับพื้นที่ป่าหรือเป็นส่วนหนึ่งของสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ซึ่งไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของไม่ยื่นต้นที่ปลูกขึ้นไว้ได้แต่อย่างใด เทียบเคียงตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาในเรื่องเสรีที่ ๖๙๘/๒๕๕๐ และไม่อยู่ในข่ายที่จะต้องถูกริบตามมาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙ อันเนื่องจากไม่เป็นของกลางโดยสภาพ กล่าวคือ ไม่สามารถริบหรือจัดการคืนของกลางให้แก่เจ้าของได้ตามมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดอายัดบรรดาไม้ตามมาตรา ๒๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ไว้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ว่าบรรดาไม้เป็นเพียงพยานหลักฐานในการพิจารณาคดี กรณีที่จะเป็นของกลางในคดีอาญาและสามารถจัดการของกลางได้คือ ไม้ท่อนหรือไม้แปรรูป ที่ถือเป็นสิ่งของหรืออุปกรณ์โดยสภาพ สำหรับไม้ยืนต้นเป็นส่วนควบกับที่ดินป่าไม้ดังที่กล่าวแล้ว และในการดำเนินคดีอาญาที่ผ่านมาไม่เคยนำพื้นที่ป่าไม้เข้าเป็นของกลางในคดีคงเป็นเพียงพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้นั้น และเมื่อต้นไม้ดังกล่าวไม่เป็นของกลางในคดีอาญา จึงไม่สามารถนำมาจัดการได้ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ฯ ดังนั้น ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เข้ารื้อถอนตัดฟันต้นไม้ดังกล่าวแล้วได้ไม่จากการรื้อถอนตัดฟัน หากจะดำเนินการประมุขขายไม้นั้น ให้หน่วยงานในสังกัดกรมป่าไม้ในพื้นที่แต่งตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อมูลเพื่อรับเป็นพัสดุของกรมป่าไม้แล้วดำเนินการขายโดยอาศัยอำนาจตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ และเงินที่ได้จากการขายไม้ดังกล่าวให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

กรมป่าไม้จึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกา ดังนี้

๑. ต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันที่ผู้กระทำความผิดได้ลักลอบปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยฝ่าฝืนมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามมาตรา ๒๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ยึดหรืออายัดต้นไม้ดังกล่าวไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี โดยถือเป็นของกลางในคดีอาญาหรือไม่

๒. กรณีที่ดินยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตรวจยึดดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เป็นของกลางในคดีอาญา และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เข้าทำการรื้อถอนตัดฟันแล้ว กรมป่าไม้สามารถจัดการไม้ที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันดังกล่าว ตามข้อ ๗ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ฯ ได้หรือไม่

๓. กรณีที่ดินยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันในพื้นที่ที่ตรวจยึดดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ไม่เป็นของกลางในคดีอาญาและพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เข้าทำการรื้อถอนตัดฟันแล้ว กรมป่าไม้สามารถจัดการไม้ที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันดังกล่าวตามระเบียบและกฎหมายใดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ และพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไม้ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส และไม้ปาล์มน้ำมันที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันตามมาตรา ๒๕ (๓) ดังกล่าว ออกขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่น เพื่อนำเงินมาชดเชยค่าใช้จ่ายที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เสียไปในการเข้าดำเนินการรื้อถอนตัดฟัน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ได้หรือไม่

๔. กรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เข้าทำการรื้อถอนตัดฟันต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมัน และได้้นำไม้ ออกขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นแล้ว กรมป่าไม้สามารถนำเงินที่ได้จากการขายไม้ดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์ในทางราชการของกรมป่าไม้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติดั้งเดิม หรือค่าใช้จ่ายในการกิจอื่น ๆ ของกรมป่าไม้ ได้หรือไม่ หรือจะต้องนำเงินทั้งหมดที่ได้จากการขายไม้ดังกล่าวส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาข้อหารือของกรมป่าไม้ โดยมีผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมป่าไม้) ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันที่มีผู้ลักลอบนำเข้ามาปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติโดยฝ่าฝืนมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ฯ และมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจตามมาตรา ๒๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ยึดต้นไม้ดังกล่าวไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาคดี โดยถือเป็นของกลางในคดีอาญาหรือไม่ เห็นว่า คำว่า “ของกลาง” นั้น ประมวลกฎหมายอาญา และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้กำหนดบทนิยามไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า เป็นคำที่มีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้เป็นพยานหลักฐานในการดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด ตามมาตรา ๘๕^๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๓๑^๓

^๒มาตรา ๘๕ เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

การค้นนั้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้ต้องหาต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

สิ่งของใดที่ยึดไว้เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วก็ให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่น ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

^๓มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงคจะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

และมาตรา ๒๓๐^๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และทรัพย์สินที่อยู่ในข่ายที่ต้องถูกศาลสั่งริบอันเนื่องมาจากเป็นทรัพย์สินที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด หรือทรัพย์สินซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิดหรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด ตามมาตรา ๓๒^๕ มาตรา ๓๓^๖ และมาตรา ๓๔^๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เมื่อกรณีที่ข้อหาหรือนี้ปรากฏข้อเท็จจริงว่า พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่พบตัวผู้กระทำความผิด จึงเป็นกรณีที่ไม่สามารถนำหรือคุมตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ต้นไม้ดังกล่าวจึงไม่มีสถานะเป็นของกลางในการดำเนินคดีอาญา แต่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในขั้นตอนการดำเนินการของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ เพื่อแสดงว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้นในคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๔๐ (๑)^๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

“มาตรา ๒๓๐ เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลอาจเดินเพชฌัญญ์สืบพยานหลักฐาน หรือเมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลนั้น และการสืบพยานหลักฐานโดยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้ ศาลมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทน ให้ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม รวมทั้งมีอำนาจส่งประเด็นต่อไปยังศาลอื่นได้

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลางเท่าที่จำเป็นให้แก่ศาลที่รับประเด็นเพื่อสืบพยานหลักฐาน หากจำเลยต้องขังอยู่ในระหว่างพิจารณาให้ผู้คุมขังส่งตัวจำเลยไปยังศาลที่รับประเด็น แต่ถ้าจำเลยในกรณีตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ ไม่ติดใจไปฟังการพิจารณาจะยื่นคำถามพยานหรือคำแถลงขอให้ตรวจพยานหลักฐานก็ได้ ให้ศาลสืบพยานหลักฐานไปตามนั้น

เมื่อสืบพยานหลักฐานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งถ้อยคำสำนวนพร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางคืนศาลเดิม

“มาตรา ๓๒ ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

“มาตรา ๓๓ ในการริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือ

(๒) ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

“มาตรา ๓๔ บรรดาทรัพย์สิน

(๑) ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๕ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

(๒) ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิด

ให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

“มาตรา ๑๔๐ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมิอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่ตนนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้จัดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งด หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

สำหรับปัญหาที่ว่าพนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันที่ผู้กระทำความผิดได้ลักลอบปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตามมาตรา ๒๖/๑^๙ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ได้หรือไม่ นั้น เห็นว่า ไม้ยืนต้นที่ปลูกในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ไม่ใช่ไม้หรือทรัพย์สินที่บุคคลได้มา หรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เนื่องจากป่าสงวนแห่งชาติเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ อันเป็นทรัพย์สินนอกพาณิชย์ตามมาตรา ๑๔๓^{๑๐} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตามนัยความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ในเรื่องเสร็จที่ ๖๙๘/๒๕๕๐^{๑๑} เมื่อไม้ยืนต้นที่ปลูกในเขตป่าสงวนแห่งชาติเป็นทรัพย์สินที่ไม่อาจอ้างความเป็นเจ้าของได้ ประกอบกับมิใช่ของกลางในคดีอาญา ดังนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่จึงไม่อาจใช้อำนาจยึดต้นไม้นี้ดังกล่าวไว้ตามมาตรา ๒๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ได้ ไม่ว่าจะมีผู้กระทำความผิดหรือไม่ผู้กระทำความผิดก็ตาม

ประเด็นที่สอง กรณีที่ต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตรวจยึดดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เป็นของกลางในคดีอาญา และพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เข้ารื้อถอนตัดฟันแล้ว กรมป่าไม้สามารถจัดการไม้ที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันดังกล่าว ตามข้อ ๗ แห่งระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ฯ ได้หรือไม่ เห็นว่า บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หน้าที่และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ได้กำหนดให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในสองลักษณะ กล่าวคือ ลักษณะที่หนึ่ง การใช้อำนาจในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจในทางปกครองตามมาตรา ๒๕^{๑๒} และลักษณะที่สอง การใช้อำนาจ

มาตรา ๒๖/๑ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดบรรดาไม้ ของป่า อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ไว้เพื่อเป็นหลักฐานในการพิจารณาพิพากษาคดีได้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ทั้งนี้ ไม่ว่าทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้กระทำความผิดหรือของผู้มีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ และเมื่อได้มีการฟ้องคดีให้นำความในมาตรา ๓๕ วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับ

ในกรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ถ้าเจ้าของหรือผู้ครอบครองมิได้ร้องขอรับทรัพย์สินคืนภายในกำหนดหกเดือนนับแต่วันทราบหรือถือว่าได้ทราบคำสั่งให้คืนทรัพย์สินแก่ผู้มีสิทธิขอรับทรัพย์สินคืนนั้นจากเจ้าพนักงานที่มีอำนาจยึดไว้ให้ทรัพย์สินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

ในกรณีที่มีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี และไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีบุคคลผู้เป็นเจ้าของทรัพย์สินดังกล่าว ให้เริ่มนับระยะเวลาตามวรรคสองตั้งแต่วันที่คำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี

^{๑๐}มาตรา ๑๔๓ ทรัพย์สินนอกพาณิชย์ หมายความว่า ทรัพย์สินที่ไม่สามารถถือเอาได้และทรัพย์สินที่โอนแก่กันมิได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

^{๑๑}บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง กรณีสืบค้นในต้นไม้นี้ที่บุคคลปลูกขึ้นและอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ส่งพร้อมหนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๙๐๑/๑๕๕๒ ลงวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๐ ถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

^{๑๒}มาตรา ๒๕ เมื่อได้กำหนดป่าใดเป็นป่าสงวนแห่งชาติและรัฐมนตรีได้แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาตินั้นแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้ผู้หนึ่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏหรือเหตุอันควรสงสัยว่า มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(มีต่อหน้าถัดไป)

ในฐานะพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งเป็น
การใช้อำนาจในทางอาญากับผู้กระทำความผิด ตามมาตรา ๒๖^{๓๓} แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ

เมื่อกรณีนี้ข้อหาข้อนี้ ปรากฏข้อเท็จจริงว่า มีผู้นำต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส
และต้นปาล์มน้ำมัน เข้ามาปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติโดยฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งเป็นชนิดพันธุ์ต่างถิ่น
ที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติจึงใช้อำนาจ
รื้อถอนต้นไม้นี้ดังกล่าว อันเป็นการใช้อำนาจทางปกครองของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๕ (๓)^{๓๔}
แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ประกอบกับเมื่อได้วินิจฉัยในประเด็นที่หนึ่งแล้วว่า
ต้นไม้นี้ดังกล่าวไม่มีสถานะเป็นของกลางในทางอาญา กรณีจึงไม่อาจนำระเบียบกระทรวงเกษตร
และสหกรณ์ ว่าด้วยการปฏิบัติเกี่ยวกับของกลางในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ มาใช้
แก่กรณีข้อหาข้อนี้ได้

ประเด็นที่สาม กรณีที่ต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมันในพื้นที่ตรวจยึด
ดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ไม่เป็นของกลางในคดีอาญาและพนักงานเจ้าหน้าที่
ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ เข้ารื้อถอนตัดฟันแล้ว
กรรมป่าไม้สามารถจัดการไม้ที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันดังกล่าวตามระเบียบและกฎหมายใดเพื่อให้
เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ และพนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไม้ยางพารา ไม้ยูคาลิปตัส และไม้ปาล์มน้ำมัน
ที่ได้จากการรื้อถอนตัดฟันตามมาตรา ๒๕ (๓) ดังกล่าว ออกขายทอดตลาด หรือขายโดยวิธีอื่น
เพื่อนำเงินมาชดเชยค่าใช้จ่ายที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้เสียไปในการเข้าดำเนินการรื้อถอนตัดฟัน
โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ได้หรือไม่
เห็นว่า มาตรา ๒๕ (๓) เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่และการดำเนินการ
กับทรัพย์สินที่ได้มาจากการใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ดังนั้น เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รื้อถอน
ต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมัน โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) และมีได้มีการ
ดำเนินคดีทางอาญาเนื่องจากไม่พบตัวผู้กระทำความผิด กรณีจึงต้องดำเนินการกับทรัพย์สินตามวิธีการ
ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ (๓) วรรคสอง กล่าวคือ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไข
หรือทำประการอื่นกับไม้ที่ปลูกโดยฝ่าฝืนกฎหมายแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถนำไม้ที่ได้จาก
การดำเนินการนั้นออกขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร และเมื่อกรรมป่าไม้ได้รับเงิน

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๑๒)

(๒) สิ่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ รื้อถอน แกะไขหรือทำประการอื่นใดแก่
สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติภายในเวลาที่กำหนดให้

(๓) ยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไขหรือทำประการอื่น เมื่อผู้กระทำความผิดไม่ปฏิบัติตาม (๒) ไม่ปรากฏตัว
ผู้กระทำความผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ

ถ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าว และได้เสียค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้น
ให้ผู้กระทำความผิดชดเชยหรือออกค่าใช้จ่ายนั้นทั้งหมด หรือให้พนักงานเจ้าหน้าที่นำทรัพย์สินที่ยึดไว้ได้ออกขายทอดตลาด
หรือขายโดยวิธีอื่นตามที่เห็นสมควร เพื่อชดเชยค่าใช้จ่ายนั้น และให้นำความในมาตรา ๑๓๒๗ แห่งประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับแก่เงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินนั้นโดยอนุโลม

(๔) ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหาย
แก่ป่าสงวนแห่งชาติในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน

^{๓๓}มาตรา ๒๖ การจับกุม ปรามปรามผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่
เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

^{๓๔}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๒, ข้างต้น

จากการขายไม้ดังกล่าวแล้ว ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินโดยส่งเข้าบัญชีเงินคลังบัญชีที่ ๑ หรือส่งคลังจังหวัดหรือคลังอำเภอ โดยไม่หักไว้เพื่อการใด ๆ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔^{๑๕} วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติเงินคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑ และมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง^{๑๖} แห่งพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑

ประเด็นที่สี่ กรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ใช้อำนาจตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ เข้ารื้อถอนตัดฟันต้นยางพารา ต้นยูคาลิปตัส และต้นปาล์มน้ำมัน และได้นำไม้ออกขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีอื่นแล้ว กรมป่าไม้สามารถนำเงินที่ได้จากการขายไม้ดังกล่าวไปใช้เพื่อประโยชน์ในทางราชการของกรมป่าไม้ เช่น ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกเสียหายให้กลับคืนสู่สภาพธรรมชาติดั้งเดิม หรือค่าใช้จ่ายในการกิจอื่น ๆ ของกรมป่าไม้ ได้หรือไม่ หรือจะต้องนำเงินทั้งหมดที่ได้จากการขายไม้ดังกล่าวส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน เห็นว่า เมื่อได้ให้ความเห็นในประเด็นที่สามแล้วว่า เงินที่กรมป่าไม้ได้รับจากการขายทอดตลาดหรือขายโดยวิธีการอื่นตามมาตรา ๒๕ (๓)^{๑๗} วรรคสอง ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน กรณีจึงไม่จำเป็นต้องให้ความเห็นในประเด็นนี้อีก

อนึ่ง คณะกรรมการการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) มีข้อสังเกตว่า การใช้อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๒๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติฯ ในการยึด ทำลาย รื้อถอน แกะไข หรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตรายหรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติ กรณีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดหรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่หาตัวไม่พบ นั้น จะต้องมีความเห็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในการใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อเป็นกรอบในการใช้ดุลพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ จึงขอที่กรมป่าไม้จะกำหนดให้มีระเบียบปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะ

(นายปรกรณ์ นิลประพันธ์)

เลขาธิการคณะกรรมการการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา

กันยายน ๒๕๖๘

^{๑๕}มาตรา ๔ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๓ บรรดาเงินทั้งปวงที่พึงชำระให้แก่รัฐบาลไม่ว่าเป็นภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ เงินกู้หรือเงินอื่นใด หัวหน้าส่วนราชการที่ได้เก็บหรือรับเงินนั้นมีหน้าที่ควบคุมให้ส่งเข้าบัญชีเงินคลังบัญชีที่ ๑ หรือส่งคลังจังหวัดหรือคลังอำเภอตามกำหนดเวลาและข้อบังคับที่รัฐมนตรีกำหนด โดยไม่หักเงินไว้เพื่อการใด ๆ เลย

รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดข้อบังคับอนุญาตให้หัวหน้าส่วนราชการใด ๆ หักจ่ายจากเงินที่จะต้องส่งเข้าบัญชีเงินคลังบัญชีที่ ๑ หรือส่งคลังจังหวัดหรือคลังอำเภอได้ ในกรณีดังนี้

(๑) รายจ่ายที่หักนั้นเป็นรายจ่ายที่มีกฎหมายอนุญาตให้จ่ายได้

(๒) รายจ่ายที่จำเป็นต้องจ่ายตามระเบียบที่ได้รับความตกลงจากกระทรวงการคลังเพื่อเป็นค่าสินบนรางวัล หรือค่าใช้จ่ายในการจัดให้ได้มาซึ่งเงินอันพึงต้องชำระให้แก่รัฐบาล

(๓) รายจ่ายที่ต้องจ่ายคืนให้แก่บุคคลใด ๆ เพราะเป็นเงินอันไม่พึงต้องชำระให้แก่รัฐบาล

^{๑๖}มาตรา ๓๔ บรรดาเงินที่หน่วยงานของรัฐจัดเก็บหรือได้รับไว้เป็นกรรมสิทธิ์ ไม่ว่าจะได้รับตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ หรือได้รับชำระตามอำนาจหน้าที่หรือสัญญา หรือได้รับจากการให้ใช้ทรัพย์สินหรือเก็บดอกผลจากทรัพย์สินของราชการให้นำส่งคลังตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๑๗}โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๒, ข้างต้น